

Zondag 8 maart 2026

3^e zondag van de 40-dagentijd

Opening

Welkom aan ieder; speciaal het koor uit Bosch en Duin. Welkom ook aan allen, die thuis online met ons verbonden zijn.

Nu de lente zich al iets gaat presenteren zijn thema's over het buiten-gebeuren best aangenaam. Vandaag gaat het ook over verfrissend water uit de rots, dat nieuw leven geeft. Juist als je wel eens in een dorre periode zit, bv. door ziekte of werkomstandigheden, heb je even een opkikker nodig, die je er doorheen helpt. Het kunnen ook andere bijzondere momenten zijn, waarbij je even stil valt, en aan het peinzen komt over de diepere wortels van het leven. Dan ligt er een mogelijkheid, dat er onverwachts gedachten in je opwellen, die je goed doen. In het Palestina van die dagen gaat het dan over "woestijn" en keiharde rotsgrond, waar onverwachts (bij een beetje stoten of graven) water uit een grond-wel kan stromen: verfrissend en levengevend, in de hitte van de dag.

Dit overkomt de Joden bij de uittocht uit Egypte, maar ook op analoge wijze de Samaritaanse vrouw bij de put van Jacob.

Als je zoiets overkomt, kan je geloof op dit soort momenten onverwachts een diepere inhoud krijgen: het gaat niet meer om gebruikelijke regels en voorschriften, maar veeleer om een verdiepende levenshouding, die je draagkracht en richting kan geven.

Geloven als een bron, van waaruit je leeft en dat voor jou blijvend een houvast kan zijn. Het is een soort kairos-moment, dat je veel dieper raakt, dan je denkt..

Overweging

Ik kan me voorstellen, dat de meeste mensen in Iran en Gaza, in Oekraïne of Soedan, met al die dreiging en dodelijk gevaar, zich momenteel ook in een “woestijn” voelen. Hun weeklachten zijn vandaag ook: “geef ons hulp en vrede, anders vergaan we, zoals al velen is overkomen”. Momenteel is dan ook elke vorm van bevrijding voor hen welkom.

Zo verging het de Joden ook bij hun woestijntocht uit Egypte, zoals we hoorden in de 1^e lezing. In die hete, droge woestijn is water je eerste en enige redmiddel.

Allen hebben dan behoefte aan een bevrijder, die hen verlost van welke ellende of narigheid ook. Mozes voelde zich aangesproken door God om het volk te redden. En eeuwen later evenzo Jezus van Nazareth: hij zag hoe mensen gekleineerd en onderdrukt werden, n.b. door de godsdienstige leiders voorop. Hij nam het op voor de kleine, kwetsbare man en vrouw met zijn diepzinnige, maar scherpe taal, waar bewogenheid en zorg uit sprak.

De machthebbers van tempel en synagoge voelden zijn optreden als een scherpe afwijzing van hun doen en laten; en als afkeuring van hun godsdienstige heerschappij, alsof zij alleen de waarheid in pacht hadden. Jezus, die bewogen, bezielde man van Nazareth, was dan ook, qua geloofsvisie, regelmatig in dispuut met die leiders over de wet en de geest van de Thorah, hetgeen hem (zoals we weten) uiteindelijk het leven ging kosten. Maar: het gewone volk had diep respect voor zijn moed en durf.

Toen hij eens van Judea naar Galilea onderweg was, ging hij heel bewust door de provincie Samaria; dat was de streek, waar volgens de algemene Joodse opvatting anders-gelovige bevolking woonde; mensen, overal vandaan, die m.n. door de Joodse leiders, en dus ook door het volk, met de nek werden aangekeken. Dat gebied moest je zoveel mogelijk mijden. Ieder, die door het land Israel moest reizen, nam daarom een ruime omweg.

Maar zoals we zojuist hoorden: Jezus dus niet! Hij wilde vanuit Jerusaleem toch wel even in Samaria eer brengen aan de geliefde aartsvader Jacob.; vanouds bevond zich daar in Samaria de put van Jacob.

Maar de ontmoeting en het tafereel, dat wij zojuist hoorden vertellen, met die Samaritaanse vrouw was zó baanbrekend (omdat mannen niet zomaar vrouwen mochten aanspreken) en tegelijk zó grensverleggend (omdat Samaritanen door Jezus wel volwaardig gerespecteerd werden), dat tientallen jaren later de evangelist Johannes deze episode al in het begin van zijn evangelie (Hfdst.4) opnam: hier was iets heel bijzonders aan de hand: niet alleen medemenselijk, maar ook oecumenisch: Jezus liet duidelijk blijken, dat ieder mens (van welke cultuur of godsdienst ook) in Gods ogen meetelt en dat mensenrechten volwaardig voor ieder moet meetellen. De gevoelige mysticus Johannes beleeft dit ook zo: hier gebeurt iets Messiaans! Dat voelt de vrouw bij de put ook. Vragend reageert ze: “Of bent u de verwachte Messias”? “Ja, zegt Jezus, je ziet het juist”. De Samaritaanse weet niet, wat ze hoort..!

Dit is trouwens de enige plek in al de evangeliën, waar Jezus zichzelf de Messias noemt; overal elders noemt hij zich: de Mensenzoon: ten dienste willen staan voor het heil en welzijn van de mensen. Aansluitend zegt hij: Het gaat er niet om waar je God aanbidt: in de tempel van Jerusaleem of hier op de berg Gerizim; het gaat er om of je wilt beantwoorden aan je diepste bron en geweten,” in geest en waarachtigheid”.

Wat een vernieuwende en verruimende kijk op religie en godsdienst! Het gaat niet zozeer om, wat je moet geloven; maar veeleer: hoe je gelooft; hoe je geloofsbeleving is! Zo ervaart de Samaritaanse vrouw ook; dit is pas levend water; hier kun je op leven in woestijn. Jezus dus als de nieuwe Mozes! Haastig gaat ze naar het centrum van het dorp, om al die andere Samaritanen erbij te halen: “Ik heb de Messias ontmoet”.

Past die verruimende en vernieuwende geloofsvisie ook niet op ons seculiere christendom? God aanbidden in geest en waarheid: daar gaat het niet om allerlei regels en voorschriften precies na te leven (en dan is het voldoende: “dan ben je een goed christen”). Neen, Jezus wil hiermee aanduiden: God aanbidden= Zijn wil en wens is: je geloofsbeleving zo goed mogelijk volbrengen in geweten en in waarachtigheid, in zuiverheid en integriteit. Het zijn de basiswaarden, die ondanks verandering van cultuur of tijdperk, altijd dezelfde blijven. Daarom zal religie of godsdienst, denk ik, ook nooit ter ziele gaan, ook al kunnen er crises ontstaan in godsdienstige of kerkelijke instituten. Religie en godsdienst zijn in hun zuiverheid altijd onomstotelijk verweven met ons mens-zijn.

Er kunnen natuurlijk best tijden zijn, dat ze overschaduwd raken, “fraglich” worden of zelfs in duisternis komen te zitten (“Gottesfinsternis”), maar de geschiedenis leert ons, dat religie en godsdienst altijd blijven leven, ook al is het “ondergronds”, en niet altijd zichtbaar. Wanneer de geest van de tijd is (zoals vandaag de dag), dat je met elkaar humaan behoort te leven, dan is het onlosmakelijk verweven met die diepere geestelijke dimensie, die christelijke basiswaarden, zoals dat het meest duidelijk werd in die unieke persoon Jezus van Nazareth. In hem bleef het venster naar God en naar zijn Gods-beleving, nadrukkelijk geopend; en dat gaf hem geestkracht, tot aan zijn kruisdood toe.

Zo was zijn leven, in al zijn zuivere humaniteit, openbarend: sprekend zijn Vader. en wierp hij tegelijk een verdiepend licht op ons-mens-zijn-onderweg. Zo was zijn leven voor alle mensen een bevrijdend en verlossend gebeuren; “levend water” in de woestijn. Je zou dit hele proces vandaag ook “religieus humanisme” mogen noemen of “humanistisch christendom”, waar ook onze kinderen toch wel bij horen, ook al vinden ze vandaag de dag kerk en kluis in onze traditionele vormen niet meer zo aantrekkelijk.

Rond 1500 waren b.v. Erasmus en Thomas More duidelijk exponenten van christen-humanisme, qua levens- en geloofsvisie.

Zij zijn daarom aansprekende voorbeelden voor onze tijd, waarbij hun beleving sterk verbonden is met een ethische inslag naar het leven van alledag.

Beste mensen, wat is dit verhaal van vandaag dan ineens actueel en komt het dicht aan je lijf: wij, die als zoekers naar zuivere spiritualiteit-in-geest-en-waarheid, nog altijd onderweg zijn.

Het “Aggiornamento” van paus Johannes XXIII (het “bij de tijd brengen van de kerk”) is daarom ook nog steeds actueel, een voortgaand proces....

Blijft daarom dit verhaal over “de Samaritaanse vrouw bij de put” en over het “Levende water” (in de persoon van Jezus), ons zo aanspreken...?

Gerard Weersink.